מסורת השס

וימשחו אותו. בשלמה כתיב: **ויסיפו לפרנו ולבניו.** בלחם הפנים כתיב: **מתני׳ שמנה עשרה.** לקמן נפקא לן: **גמ׳ עשירה מעשכנין אותה.** לפי שאינה לריכה לאותו כסות להחזירו לה בלילה: **מעשיה שם רע.** שתכנס לביתך שחרית וערבית: **למען דדרש וי״ו.** ר״ש בר׳ מיתות ב״ד (לקמן דף נא.) תורה אור שמעתא לחי בת ובת לחי דורש: ד״ה **ויקח פנופיה מגלן?** *דתניא רבי אומר ״והיתה לאהרן ולבניו״ מחצה לאהרן ומחצה לבניו: **מתני׳** *״לא ירבה לו נשים״ אלא שמנה עשרה *רבי יהודה אומר מרבה הוא לו ובלבד שלא יהו מסירות את לבו ר׳ שמעון אומר אפילו אחת ומסירה את לבו הרי זה לא ישאנה אם כן למה נאמר״ לא ירבה לו נשים״ דאפילו כאביגיל: **גמ׳** למימרא דר׳ יהודה דדרש טעמא דקרא ור״ש לא דריש טעמא דקרא והא איפכא שמעינן להו דתניא *״אלמנה בין שהיא עניה בין שהיא עשירה אין ממשכנין אותה שנאמר ״לא תחבול בגד אלמנה״ דברי רבי יהודה רבי שמעון אומר עשירה ממשכנין אותה, עניה אין ממשכנין אותה* ״ואתה חייב להחזיר לה ואתה משיאה שם רע בשכנותיה, ואמרינן מאי קאמר, הכי קאמר מתוך שאתה ממשכנה אתה חייב להחזיר לה ואתה משיאה שם רע בשכנותיה אלמא ר׳ יהודה לא דריש טעמא דקרא ורבי שמעון דריש טעמא דקרא? בעלמא רבי יהודה לא דריש טעמא דקרא *וישאני הכא דמפרש טעמא דקרא: מה טעם ״לא ירבה לו נשים״ משום דלא יסור לבבו ר׳ שמעון אמר קרא בעלמא דרשינן טעמא דקרא א״כ לכתוב קרא ״לא ירבה לו נשים״ ולישתוק ואנא אמינא מה טעם ״לא ירבה״ משום דלא יסור, ״לא יסור״ למה לי, אפילו אחת ומסירה את לבו הרי זו לא ישאנה, אלא מה אני מקיים ״לא ירבה״ דאפילו כאביגיל: תניא שמונה עשרה מנלן דכתיב ״ויולדו לדוד בנים בחברון״ וקאמר ליה נביא ״אם מעט ואוסיפה לך כהנה וכהנה: שית, וכהנה: שית דהוו להו תמני׳ סרי, מתקיף לה רבינא אימא כהנה: תרתי סרי, וכהנה: עשרין וארבע תניא נמי הכי ״לא ירבה לו נשים״ יותר מעשרים וארבע *דמאן דדרש ו״ו: ארבעים ושמנה הוו תניא נמי הכי ״לא ירבה לו נשים״ יותר מארבעים ושמנה, ותנא דידן מאי טעמיה? אמר רב כהנא מקיש ״כהנה״ בתרא ״לכהנה״ קמא: מה ״כהנה״ קמא: שית, אף ״כהנה״ בתרא: שית, והא הואי מיכל: אמר רב ״עגלה״ זו מיכל ולמה נקרא שמה ״עגלה״ שחביבה עליו כעגלה וכן הוא אומר ״לולי חרשתם בעגלתי וגו׳ ומי הוו למיכל בני והכתיב ״ולמיכל בת שאול לא היה לה ולד עד יום מותה״ אמר רב חסדא ״עד יום מותה״ לא היה לה ״ביום מותה״ היה לה, מכדי בנים היכא קא חשיב להו, בחברון ואילו מעשה דמיכל בירושלים הוה דכתיב ״ומיכל בת שאול נשקפה בעד החלון ותרא את המלך דוד מפזז ומכרכר לפני ה׳ ותבז״ ואמר רב יהודה ואיתימא רב יוסף ״שקלתה מיכל *למיטרפסה אלא אימא עד אותו מעשה היה לה, מכאן ואילך לא היה לה והכתיב ״ויקח דוד עוד פלגשים ונשים בירושלים״ למלויי שמונה עשר מאי ״נשים״ ומאי ״פלגשים״ אמר רב יהודה אמר רב ״נשים״ בכתובה ובקידושין ״פלגשים״ בלא כתובה ובלא קידושין, אמר רב יהודה אמר רב *ארבע מאות ילדים היו לו לדוד וכולן בני יפת תואר היו ומגדלי בלוריות היו, וכולן יושבין בקרונות של זהב ומהלכין בראשי גייסות היו והם היו בעלי אגרופין של בית דוד ואמר רב יהודה אמר רב תמר בת יפת תואר היתה שנאמר ״ועתה דבר נא״ (*על) המלך כי לא ימנעני ממך״ ואי ס״ד בת נישואין הואי, אתתיה מי הוה שריא ליה, אלא שמע מינה בת יפת תואר היתה. ״ולאמנון רע ושמו יונדב בן שמעה אחי דוד (*והיה) איש חכם וגו׳ אמר רב יהודה אמר רב ״איש חכם״ לרשעה, ״ויאמר מדוע אתה ככה דל בן המלך... ויאמר לו יונדב שכב על משכבך והתחל וגו׳ עד ועשתה לעיני את הבריה, ״ותקח המשרת ותצוק לפניו״ אמר רב יהודה אמר רב שעשתה לו מיני טיגון, ״וישנאה אמנון שנאה גדולה מאוד מ״ט אמר ר׳ יצחק נימא נקשרה לו ועשאתו כרות שפכה, וכי נקשרה לו, איהי מאי עבדה? אלא אימא קשרה לו נימא ועשאתו כרות שפכה, איני והא דרש רבא מאי דכתיב ״ויצא לך שם בגוים ביפיך״ שאין להן לבנות ישראל לא שער: בית השחי ולא בית הערוה, שאני תמר דבת יפת תואר הואי, ״ותקח תמר אפר על ראשה, (*ואת כתונת) הפסים אשר עליה קרעה״ תנא משמיה דר׳ יהושע בן קרחה גדר גדול גדרה תמר: באותה שעה אמרו: לבנות מלכים כך לבנות הדיוטות על אחת כמה וכמה, אם לצנועות כך, לפרוצות על אחת כמה וכמה *אמר רב יהודה אמר רב באותה שעה נזרו על

אמנון נימא קשרה לו ועשאתו כרות שפכה תנא גדר גדול גדרה תמר אותה שעה ומה לבנות פתוחות כלומר הבתולות הצנועות כך אירע להן לבנות הדיוטות והן פתוחות פרוצות על אחת כמה וכמה: ייחוד של ערוות

גליון השס גמ׳ מעוס דלא ישר. עיין מ״ם בגליון ביומא דף עב ע״א:

הגהות הב״ח

(א) גמ׳ ולצדוק לכהן מקיש נגיד:

דאי ס״ד בת נישואין הואי לחתיה מי הוה שריה ליה. מכלל קשה לפ״ה שפירש בפ״ק דקידושין (דף כב:) והכאתה לא תוך ביתך מלמד שלא יתלנה במלחמה פי׳ שלא יבא עליה במלחמה ומשמע מתוך פי׳ הקונטרס דלחשיבה לה לשונה לאסורה במלחמה עד לאחר כל המעשים כולן וא״כ לא בת דוד על מעבה רק לאחר שנתגיירה וא״כ בת נישואין היא והיכי שריא תמר לאמנון לחתיה היא ועוד דהא לאמרינן (שם דף כא:) דלא דברה תורה אלא כנגד יצר הרע משמע שבמלחמה ביאה לשונה הואי לכך פירש ר״ת התם שלא יתלנה במלחמה לבא עליה ביאה שניה ומתלוקת בירושלמי בין רב ושמואל מן הפי׳ דרב אמר אינה מותרת במלחמה אלא ביאה לשונה ושמואל אמר אף לא ביאה לשונה ולא ביאה שניה וזה לשון הירושלמי תרתי מילין אתון אמרין משמיה דרב וליתא הכא אתון אמרין משמיה דרב אסור לבא עליה ביאה שניה ואני אומר לא ביאה לשונה ולא ביאה שניה וא״כ קשיא לשמואל הך דהכא כדפרישית על כן נראה לאמר דאמר לא היתה בת דוד שאמה כבר היתה מעוברת כשבאת למלחמה והא דכתיב (שמואל ב יג) כי כן תלבשנה בתולת המלכים מעילים מתוך שנדלה בחיקו של דוד קרי לה בת מלך: סוסים

רבינו חננאל

וימשחהו ה׳ לנגיד ולצדוק הכהן מקיש נגיד לכהן וכתיב בכהן והיתה לאהרן ולבניו מחצה לאהרן ומחצה לבניו כך מחצה לכלך ומחצה לעם: מתני׳ לא ירבה לו נשים אלא י״ח כו׳ למימרא דר׳ יהודה דריש טעמא דקרא ואסור לדבות משום חשש מסירות. ורבי שמעון אומר אפי׳ אינן מסירות והא בסוף פרק המקבל שדה מחבירו איפכא שמענא להו ושנינן בעלמא ר׳ יהודה לא דריש טעמא דקרא ושאני הכא דמפרש כו׳. י״ח מנא לן ויולדו לדוד בנים בחברון ויהי בכורו אמנון לאחינועם היזרעאלית ו מ ש נ ה כלאב לאביגיל אשת נבל הכרמלי והשלישי אבשלום בן מעכה בת תלמי מ ל ך גשור. והרביעי ארוניה בן חגית והחמישי שפטיה בן אביטל והששי יתרעם לענלה הרי שש וכתיב ואם מעט ואוסיפה לך כהנה וכהנה כלומר ששה ושש אחרות הרי י״ח. אמר רב עגלה זו מיכל והא לא היו לה בנים למיכל שנאמר ולמיכל בת שאול לא היה לה ולד עד יום מותה. ואשקנא עד אותו המעשה שביתו וקראתו כאחד הרקים (יונתן) ההיא ד׳ ולא ארכיסמס הוו לה בנים מאותו המעשה מתו לה. ולא היה לה ולד עד יום מותה ומפרש בירושלמי (נסיקין הלכה ד) שעל זה הדבר נענשה. פי׳ מפרוסה חלק רוקה כלומר לתתם דינא: אמר רב ארבע מאות ילדים היו לו לדוד וכולם בני יפת תואר וכולן מגדלי בלורית היו כו׳. פי׳ בלורית ציצית של שער (ובנויות דאבנה): אמר רב תמר בת יפת תואר היתה שנאמר ועתה דבר נא אל המלך כי לא ימנעני ממך. ואי הות בת נשואין אחתיה מי שריא ליה אלא מלמד שהיה בא עליה דוד ביניתה וילדה (אבשלום ו תמר) ואח״כ נתגיירה. וקי״ל כי בתו הבאה מן הנכרית אינה בתו. ויונדב איש חכם מאד. אמר רב חכם ברשעה: דרש רבא ויצא לך שם בגוים ביופיך שלא היה שיער לבנות ישראל לא בבית השחי ולא בבית הערוה. שכב על משכבך והתחל וגו׳ ותקח את המשרת ותצק לפניו מ ל מ ד שעשתה לו מיני טיגון וישנאהו: ייחוד של ערוות

עין משפט נר מצוה

מה א מיי׳ פ״ג מהל׳ מלכים הלכה ב סמג לאוין רכב:

מו ב מיי׳ פ״ג מהל׳ מלוה ולוה הלכה ה סמג לאוין קפא טוש״ע ח״מ סי׳ לז סעיף ד:

נ ג מיי׳ פ״ד מהלכות מלכים הלכה ד ועיי׳ בכ״מ ובמ״מ בפ״ז מהל׳ אישות הלכה ד:

[עיי׳ תוספות פסחים סב. ד״ה ר״ש וקקמ: ד״ה ומותם ומוס׳ זבחים סג. ד״ה המזבח ובמיוחסין מח. ד״ה רי יהודה ומוס׳ מריק כדי ד״ה עצרת]

כ״מ קמו.

[ועי׳ כ״מ קמו. ולרי״ש בן קמא]

[קידושין סח: וש״נ]

(ב) גמ׳ ולצדוק לכהן מקיש נגיד:

[ע״ז לו:]

[שמואל ב יג ל״ל אל שמואל ב יג ל״ל וכתונת]

[ע״ז לו:]

[עמ״ש על הגליון בספרי מ: בסס עדוק]

לקמן מט. קידושין עו:

שמואל ב יג ל״ל אל

יחזקאל עז

שמואל ב יג [ל״ל וכתונת]

[ע״ז לו:]

גליון השס גמ׳ מעוס דלא ישר. עיין מ״ם בגליון ביומא דף עב ע״א:

סוסים למה לי. פי' דמשמע תרי הכי נרסינן מי לא כתיב אלא סוס ה"א למה סוסים חד לא דאיכא כתב דחמנא סוסים והדר סוס לחלק על כל אחד פי' מי כתיב סוס נבי לא יהיה הוא אמינא על סוס אחד בטל הוא עובר כדמוכח קרא דהרבות סוס ומ"מ למה סוסים ליכא אלא חד אלא לכך שיהא הכתוב לעבור על לא תעשה על כל סוס וסוס ויש ספרים מקובשים דגרסי לעבור בעשה ולא תעשה פי' לא ירבה סוסים למה לי כלל ולא יתכן דלמען הרבות סוס לא עשה הוא אלא לך קאי אלא דלא ישיב: **כתב** ליטגלה. י"מ כזה שהאות נעשית מן הלבן שממלאין החלק דיו והכתב נעשית מאליו מנייר חלק ולא נהירא דאין זה כתב דהוי חק טוכות (ג) ותק יכלות דאמריגן בגיטין (דף כ.) אין כתב לעבר נמו וכי היכי דגבי גט אינו כתב גבי ספר תורה נמי אינו כתב ושוב אמאי לא הכאן כתבא דמקרי (דמיאל ה) הרי לא נשתנה כתיבת האותיות כלל ר"ת פי' דשם מקום רישמא ליטגלה וטוחבין בו כתב משונה: לרבנים

תורה אור

על הייחוד ועל הפנויה, ודורשיתא הוא דאמר ר' יוחנן משום ר' שמעון בן יהוצדק *רמז לייחוד מן התורה מניין שנאמר כי יסיתך אחיך בן אמך וכי בן אם מסית, בן אב אינו מסית, אלא לומר לך בן מתייחד עם אמו *ואין אחר מתייחד עם כל עריות שבתורה? אלא אימא נגזרו על ייחוד דפנויה. ואדניה בן חגית מתגשא לאמר אני אמלוך *אמר רב יהודה אמר רב מלמד שביקש *להולמו ולא הולמתו, ויעש לו רכב ופרשים וחמשים איש רצים לפניו מאי רבותא? אמר רב יהודה אמר רב כולן נטולי *טחול וחקוקי כפות רגלים היו: **מתני'** לא ירבה לו סוסים אלא כדי מרכבתו וכסף וזהב לא ירבה לו מאד אלא כדי ליתן *אספניא. וכותב לו ס"ת לשמו: יוצא למלחמה, מציאה עמו, נכנס הוא, מכניסה עמו, יושב בדין, היא עמו, מסיב, היא

בנגדו שנאמר והיתה עמו וקרא בו כל ימי חייו": **גמ'** תנו רבנן לא ירבה לו סוסים יכול אפילו כדי מרכבתו ופרשיו? תלמוד לומר לו, לו אינו מרבה אבל מרבה הוא כדי רכבו ופרשיו, הא מה אני מקיים "סוסים" סוסים הבטלנין, מניין שאפילו סוס א' והוא בטל שהוא בלא ירבה? ת"ל "לעמן הרבות סוס" וכי מאחר דאפילו סוס אחד והוא בטל קאי בלא ירבה, סוסים למה לי? לעבור בל"ת על כל סוס וסוס מעמא דכתב הכמנא לו, הא לאו הכי הא אפילו כדי רכבו ופרשיו נמי לא? לא צריכא, לאפושי: וכסף וזהב לא ירבה לו אלא כדי ליתן אספניא: ת"ר וכסף וזהב לא ירבה לו יכול אפילו כדי ליתן אספניא? ת"ל לו, לו אינו מרבה אבל מרבה הוא כדי ליתן אספניא מעמא דכתב רחמנא לו, הא לאו הכי הוה אמינא אפילו כדי ליתן אספניא נמי לא? לא צריכא לדרווחה, השתא דאמרת לו, לדרשה לא ירבה לו נשים מאי דרשת ביה? למעוטי הדיוטות. רב יהודה רמי: כתיב ויהי לשלמה אלפים ארוות סוסים למרכבתו וכתיב ויהי לשלמה ארבעת אלפים (*ארוות) סוסים הא כיצד: אם ארבעים אלף איצטבלאות היו, כל אחד ואחד היו בו ד' אלפים ארוות סוסים, ואם ד' אלפים איצטבלאות היו, כל אחד ואחד היו בו ארבעים אלף ארוות סוסים (רבי יצחק) רמי: כתיב אין כסף נחשב בימי שלמה למאומה וכתיב ויתן *) שלמה את הכסף בירושלים כאבנים לא קשיא כאן קודם שנשא שלמה את בת פרעה כאן לאחר שנשא שלמה את בת פרעה אמר רבי יצחק בשעה *שנשא שלמה את בת פרעה ירד גבריאל ונעץ קנה בים והעלה שירטון ועליו נבנה כרך גדול שברומי ואמר ר' יצחק מפני מה לא נתגלו טעמי תורה? שהרי שתי מקראות נתגלו טעמן נכשל בהן גדול העולם: כתיב לא ירבה לו נשים אמר שלמה אני ארבה ולא אסור וכתיב ויהי לעת זקנת שלמה נשיו הטו את לבבו, וכתיב לא ירבה לו סוסים ואמר שלמה אני ארבה ולא אשיב וכתיב ויתצא מרכבה ממצרים בשש וגו': וכותב ספר תורה לשמו: תנא ר' יוזבלבר שלא יתנאה בשל אבותיו אמר (*רבא) אף על פי שהניחו לו אבותיו לאדם ספר תורה, מצוה לכתוב משלו שנאמר ועתה כתבו לכם את השירה, איתיביה אביי וכותב לו ספר תורה לשמו שלא יתנאה בשל אחרים הדימם לא? לא צריכא לשתי תורות ובדתניא ויכתב לו את משנה וגו' כותב לשמו *שתי תורות: ארת שהיא יוצאה ונכנסת עמו וארת שמונחת לו בבית גנזיו-אותה שיוצאה ונכנסת עמו (*עושה אותה כמין קמיע ותולה בזרועו שנאמר שויתי ה' לנגדי תמיד כי מימיני בל אמוט) אינו נכנס בה לא לבית המדרש ולא לבית הכסא שנאמר והיתה עמו וקרא בו מקום הראוי לקראות בו. אמר מר זוטרא ואיתימא מר עוקבא בתחלה ניתנה תורה לישראל בכתב עברי ולשון הקודש, חזרה ונתנה להם בימי עזרא בכתב אשורית ולשון ארמי, בירדו להן לישראל כתב אשורית ולשון הקודש הניחו להדיוטות כתב עברית ולשון ארמי, מאן הדיוטות? אמר רב חסדא כותאי, מאי כתב עברית? אמר רב חסדא כתב ליבונאה תניא רבי יוסי אומר ראוי היה עזרא שתינתן תורה על ידו לישראל אילמלא (לא) קדמו משה במשה הוא אומר ומשה עלה אל האלהים בעזרא הוא אומר הוא עזרא עלה מבבל מה עלייה האמור כאן = תורה אף עלייה האמור להלן = תורה, במשה הוא אומר ואותי צוה ה' בעת ההיא ללמד אתכם חקים ומשפטים בעזרא הוא אומר כי עזרא (הכין) לבבו לדרוש את תורת ה' (אלהיו) ולעשות וללמד בישראל חוק ומשפט, ואף על פי שלא ניתנה תורה על ידו נשתנה על ידו הכתב שנאמר

*) נ"ל הסלק

וכתב

סמ"ת השים

על מיימון. דלמה לים ומל הפטיה: **שבקש נטולמו ולא טולמטו.** שתבע ברלמו כתר מלכות ולא הולמתו לפי שהיה שרבים של זהב בתוך תלנה מדופן לדופן ואינה מתיישבת ברלמו ולא למי שים לו חרין ברלמו והיא עמדה לבית דוד שכל הרלוי למלכות הולמתו ומי שאינו רלוי למלכות אינו הולמתו: **פלי רכובים.** (ג) דחמשים לים לבן מלך: **נטולי מחול וחקוקי כפות הרגלים.** נטולי מחול על ידי סם שהמחול מכאיבו לאדם וחקוקי כפות הרגלים לין בשר בפרסותיהם ולים על הקולים ועל הברקנין ולין ניזוקין: **מתני' אספניא.** שכר חייטים מדי הנה: **גמ' לו.** משמע להרחיב דעתו ולהגדיל ברבוי סוסים: **הבטלים** בלים ממלרים **לארץ** ישראל ולריך לעשות שוחים לקנים לו סוסים ועובריים בלא תוסיפו לראותם עוד עד עולם" (שמות יד): בעשה ולא תעשה לא גרסינן: **סוס אמינא אפילו כדי רכבו לא.** בחמיה מלכות בלא רכב ופרשים: **לאפושי.** רכב ופרשים וסוסים לרכוב בהרווחה ולא בלמלטם. ל"א לאפושי גרסינן כשרוכב סוס אחד ומושך סוס אחד אלו ביד ורוכב פעם על זה ופעם על זה להרגיע את חבירו: **לפרווחא.** שלא לנבוו: (ב) רש"י דיה מלי לנמלם, ואם יצטרך לסבור עוד חייטים. רבותיה מלוי בידו: **למעוטי הדיוטות.** שיהיה מלוי בידו: **לעמן הרבות** עשיה: (ג) תוס' דיה כתב וכו' חק תוכות דאמרי' כ"ל וחינה וחק יכלות נמחק: דומיתרין להרבות עשיה: **ביה גדול** למדור הסוסים: **לרווח.** הבדלה בין שורה לשורה על פני הבית: **לאכנים.** מחיב מיהא פירחא: **לא נתגלו טעמי תורה.** כגון למה נאמרה לבישת שעטנז אכילת חזיר, וכיוצא בהן: **נשמי פורוס.** הא דשלמי מלך מהדיוטות דאינו היה הדיוט סגי ליה בחלה ומלר בני תרתי: **משנה.** שתים במשמע: **לפב עברי.** של בני עבר הנהר: **ליבונאפס.** לותיות גדולות כמין לוחן שמוחבין בקמיעות ומחוות: **נשמי** [נ"ל אריות] [נ"ל רב] [נ"ל ריש] [נ"ל ריש]

הגהות הב"ח

(א) נס' הוא לומר כי סכין עוזה לנבוו: (ב) רש"י דיה מלי רבותיה בליים חמשים: (ג) תוס' דיה כתב וכו' חק תוכות דאמרי' כ"ל וחינה וחק יכלות נמחק:

נוסחא / מגבה

לא ירבה לו סוסים
לא ירבה לו נשים

יישוב סתירות בפסוקים בדברי עזרא על שלמה ודברי ליבחק

עריות אשר מן התורה ובייחוד דפנויה אשר רב באותה שעה נגזר על ייחוד דפנויה נרסי' בנגדא בפרק עשרה יוחסין עלה סבבל. אשר רב סלקון על הייחוד יאין אוסרין על הייחוד אשר רב אשי לא אשרו אלא אייחוד דפנויה אבל אייחוד ראשת איש אין סלקון דאם כן אתה מוציא לעז על בניה: ואדוניה בן חגית מתגשא לאמר אני אמלוך ביקש להולמו ולא הלמתו פירוש ביקש שתמלא ראשו חלל העטרה ותתישב העטרה של מלכות בראשו ולא הולמתו שוו היתה עדות לבית דוד. וכפורש בע"ז פרק כל הצלמים אסורין כתיב ויוציאו את בן המלך ויתנו עליו את הנזר ואת העדות נזר כלילו עדות אשר רב יהודה אמר רב עדות הוא לבית דוד שכל הראוי למלכות הולמתו ושאינו ראוי למלכות אינו הולמתו. מאי נשים ומאי פלגשים אשר רב נשים בקרשין ובכתובה פלגשים בלא קידושין ובלא כתובה: לא ירבה לו סוסים אלא כדי רכבו ופרשיו אבל בסלנים אשר. ואסקינא ועובר על עשה ועל לא תעשה על כל סוס בפל וכסף וזהב לא ירבה לו. אלא כדי ליתן אספניא: ירושלמי ר' יהושע בן לוי אמר ובלבד אספניא של שנה זו בלבד פי' אספניא הצאות האוכל והכסות. לא ירבה לו נשים. המלך מוזהר להרבות אבל לא ההדיוט. ויהי לשלמה ארבעים אלף ארוות סוסים וכתיב כרבה אין בכל אותה מ' אלף סוסים. אין כסף נחשב בימי שלמה למאומה פירשה קדם שנשא שלמה את בת פרעה א"ר יצחק בשעה שנשא שלמה לבת פרעה ירד גבריאל ונעץ קנה בים ונבנה עליו כרך גדול של רומי: **מפני** מה לא נתגלו טעמי תורה שהרי שתי מקראות שתי מקראות נתגלה מעמן ונכשל בהן גדול הדור רבוי נשים כתיב ויהי לעת זקנה שלמה נשיו הטו את לבבו. רבוי סוסים דכתיב ותעלה ותוצא מרכבה ממצרים בשש מאות כסף וגו': **וכותב** ס"ת לשמו. אמר רבא אפילו הדיוט אע"פ שהניחו לו אבותיו ס"ת מצוה לכתוב משלו שנאמר כו' תנא המלך כותב לו שתי תורות אחת שיתנאה ונכנסת עמו. כיצד יוצא לטלטלתה הוא עמו נכנס והוא עמו. ישב בדין והוא עמו מיסב והוא עמו. ושושה אותה כמין קמיע ותולה אותו בזרועו שנאמר שויתי ה' לנגדי תמיד כי מימיני בל אמוט. אבל אינו נכנס בה לא במדרש ולא בבית הכסא לא להשתין מים שנאמר והיתה עמו וקרא בו מקום הראוי לקרות בו וכותב לו תורה אחרת מתחת לו בין גנזיו: **אמר** מר עוקבא בתחלה נתנה תורה לישראל בלשון ק"ק וכתב עברי וחזרה ונתנה בימי עזרא בלשון ארמי וכתב אשורי ובירדו להן ישראל לשון ק"ק וכתב אשורי והניחו כתב עברי ולשון ארמי להדיוטות סאן אינון הדיוטות כותים. כתב עברי כתב ליבונאה. תניא א"ר יוסי ראוי היה עזרא שתינתן תורה על ידו אלא שקדמו

גליון השי"ס גמ' לעבור בל"ת עשה על כל סוס וסוס. קשה לי דמנ"ל זה דלא יש יש סייגו שמא יש יש בלאו דלא כאמת כי לאין דלא ירבה לו סוסים הכי הכי כרבה סוסים אפי' בלא יש יש הטם לאמרים ואח"כ הוא לאו בפני עצמו דלא יש יש סמוך מלריכה לאמר לעמן הרבות אפי' סוס אחד דבלא"ה מוהר לידי לאמרים שלא לקנות שנאמר שם בס"ה כדמנ"ם אבל בשביל להרבות סוס אחד לא יש יש מלריכה לאמר לא ירבה לו סייגו אבל מרבה לעבר בל"ת ועשה. אבל לא יש יש מלריכה לאמר לא ירבה לו